

Fortrolig

SKRIFTSTYKKER
ETTER
SIGBJØRN BARSTEIN
3./SS-PZ.GREN.RGT 23 "NORGE"
KAMPENE I POLEN OG UNGARN
1944- 1945

Det må hverken kopieres eller siteres ifra denne bereetning uten samtykke
ifra Mirko Bayerl.

Tilrettelagt på PC den 1.6.95 av.

Tommy Natedal
Skogmo 46
N-3735 SKIEN

Jeg skal forsøke å gi et resyme av begivenhetene etter at jeg var hjemme på perm. Vi kom til Narva 5. mars 1944. Kåre og Albert¹ fant kompaniene sine i byen. Jeg overnattet og gikk til landsbyen Soldino neste morgen, der lå 3dje bataljon som jeg skulle til. Der traff jeg de få som var igjen, ble tildelt 10. Kp, og gikk i stilling samme kveld. De følgende dager raserte russiske fly Narva. Der vi lå var det forholdsvis rolig, bortsett fra fly- og artilleri-virksomhet. Vi vekslet stilling 6 ganger de nærmeste uker, og endte på ei øy i Narva (floden). Det begynte da å bli vår og det var bra vær. Siste dagen av juni ble endel av stammen av 1. ste bataljon uttatt og vi dro 1. juli 1944 sydover. Ryktet sa vi skulle til Praha. Vi kom til en plass i Polen som het Uchowo. Der laget² vi underførerutdannelse og levde bra. Først i august dro vi til Pommern, lå i en kolossal krigsfangeleir ved byen Hammerstein. Til å begynne med utdannet vi en marinemarsj-bataljon, unge tyskere som var overført til Waffen-SS. Jeg var først ved 1. Kp "Norge" så ved 4. Kp "Danmark", 1. Kp "Norge" (igjen) så 3. Kp "Norge" (mitt gamle kompani) og så ble et nytt 3. Kp oppstilt³, og der kom jeg sammen med to andre nordmenn, Aagaard Østvig³ og Sandbeck⁴. Jeg var gruppefører, de to-tre ukene ved 4. Kp "Danmark" tropps-fører.

Da marineguttene var ferdig med utdannelsen ble de sendt, jeg endte som sagt ved det nye tredje kompani som gruppefører og Stosstruppführer (2 grupper). Nå ble det et slags Ausbilderkompanie, det var bare Sandbeck og meg fra den gamle stammen av 1. bataljon og jeg tapte helt interessen. Inntil da hadde jeg vært det som ble betegnet som en zackig soldat, ivrig og korrekt i tjenesten. Men forsettelsen til det nye kompaniet i forbindelse med en kriminell kost og ukelang dysenteri gjorde meg sløv. Rekruttmateriellet var heller ikke særlig inspirerende, folketyskere fra Ukraina, ukrainere og russere, flere av dem hadde tjent i den røde armee, var tatt til krigsfange eller hadde desertert. Folketyskerne var unge gutter, deres nærmeste pårørende var i de fleste tilfeller skutt eller deportert til Sibir. De var snille, litt sløve og fantastisk uvitende. Vogt⁵ var kommet tilbake og hadde overtatt bataljonen, og hos han var det ikke særlig show å være hverken befal eller menig. Reichsheini Himmler hadde befalt 16 timers dag for soldatene også, og vi smurte oss med jord i ansiktet, hang på oss lyng, bor- eller løvgreiner, alt etter øvelsesterrenget, og lekte krig hele dagen og tredjehver natt. I oktober engang fikk jeg ny Stedfortreder i gruppa Helmut Brood ifra nærheten av Frankfurt, han var sammen med de beste av marineguttene blitt igjen som hjelpeutdanner. Han fikk masser av mat hjemmenfra, jeg kom meg og ble kvitt dysenterien.

Da grunnutdannelsen var ferdig i november kom Steiner, sjefen for 3. Panzerkorps, talte til oss og sa at "Nordland" nå skulle trekkes ut av Kurland, nyoppstilles i Pommern. Vår bataljon skulle motoriseres og fortsette

¹ Ukjent hvem dette er - Kåre og Albert.

² Skrivefeil, skal vel være "hadde".

³ Karl Aagaard Østvig, f. 24.10.1925 i Oslo, falt 25.12.44. Var Ustuf i 3./23.

⁴ Lars Sandbeck, f. 30.09.1922 i Bergen, var Uscha og Grp.-Fhr i den "gamle" I./23, overført til 10./23 i februar 1944 og så tilbake til nyoppsatte I./23. Meldt falt 28.01.45 ved Pettend i Ungarn.

⁵ Fritz Vogt f. 17.03.1918 i München, var Hstuf og Batl.-Kdr for I./Norge mellom november 1943 - mars 1945.

utdannelsen som sådan til utpå våren 45. Det skulle bli perm for alle til den tid. To dager senere ble vi tildelt 4. Panzerkorps (Wiking, Totenkopf, 1. Panzerdivision) og dro til Modlin, øst-europas sterkeste festning, noe mil øst for Warsjawa. Og et par dager etterpå sto vi i grava på en sandslette. Det var noen høl å bo i, de hadde ikke mye som minte om bunker ved seg, fra grava førte en smal, bordkledd sjakt ned til dem. Der jeg lå med 5 mann var det akkurat liggeplass for fem mann når vi lå på samme siden. Sistemann la teppe over. Det var gjennomsnittlig 80-100 meter til den russiske grava. Og ingenmannsland var for det meste potetåker med litt piggtråd og miner. Det var ingen ovner, og annenhver kveld fikk hver såkalt bunker et hindenburglys som gav et lite lysskjær i tre kvarter. Og det var mørkeste vinteren og kalt. Det var lite mat, og det vi fikk frem i mørke, var frosset og fullt av sand. Det var to kilometer å bære det gjennom grava i mørket. Men det var verre at det ikke fantes vann. Den vesle skvetten drikke vi fikk med provianten slukte vi og var tørste etterpå. Når det skumret, gikk alle på post, og fra 16.-17.00 ettermiddag til 08.00 morningen var alle ute i stilling uten avløsning. Mennene sto i stillingene og gruppeførerne patruljerte. Da det led mot jul hadde jeg gravsår fra tærne til midt på leggen og strømpene var sure og helt sleipe.

Straks før det ble lyst trakk vi oss inn for ikke å røpe stillingene og kunne sove fra ca. 10.-13.00. Men våpnene måtte stadig renses for sand, ny ammunisjon gurtet og 13.30 måtte gruppeførerne til troppsføreren. Og han hadde stadig noe på hjertet. Og tredjehverdag hadde jeg dagvakt som gruppefører, da ble det ikke soving i det heletatt det døgnet. Mest av det andre kunne det vel bli omtrent 3 timer for hver dag. Det var en eiendommelig fortapt følelse å våkne i middagstiden og begynne å ordne seg til å trekke på post. Det var bare natt og vakt. Unntatt når jeg hadde dagvakt. Men da var jeg så sprø og stiv, døs og søvnig i vanlig forstand var jeg ikke. Russerne skjøt uten opphold fra det ble mørkt til 02.00 natt. Da gikk de å la seg. De var frempå med patruljer om natta av og til. Jeg var flere netter med som sikring for pionerene som la ut miner. Krøp rundt imellom piggtråden og sagde meg ned i bakken når russerne skjøt opp lyskuler. Pionerene skulle bygge bunker for oss også, men de la seg og sov i hulla våre, og vi måtte bygge en selv, var bak i landsbyen om natta og hentet materialer og fikk en bra bunker utav det til jul. Jeg ble glad i månen der, fra den første smale sigden til fullmånen som gjorde natta lys og ufarlig. Det var bare 1. Kp og vårt som lå framme. De andre tre lå bak i landsbyen. Det ble julaften, jeg fikk flere pakker hjemmenfra, en fra frontkjemperkontoret, spiste hele natta, det var månelyst og russerne spilte "Stille natt, hellige natt" i høytaleren og løsnet ikke et skudd. Bak i landsbyen skrålte våre i fylla og skjøt med PAK og granatkastere inn til russerne. Og vi gikk og slo oss igjennom den natta også. Helmut og jeg pratet om jul hjemme. Vogt gikk gjennom hilste på hver enkelt og delte ut pakker.

Det ble juledags morgen, og vi la oss. Jeg var nettopp sovnet, lå og merket innslaga ule gjennom søvnen, da Kilian⁶, troppsføreren, stakk inn et forvridd ansikt og skrek; "Ivan greift an!". Jeg fylte lommene med det som var igjen av sjokolade og sigaretter og håndgranater, dunket karene i hode med maskinpistolen for å få dem våkne, tok meg en stor dramm og gikk. Det var ikke ørens lyd ute, innslag og røyk i og mellom begge graver. Og Ivan var undervegs, krummbøyd i vatt og skinnlue med geværet i hofta. De kom ikke over på troppsavsnittet vårt. Da de hadde trukket seg, og vi så at 1. Kp til høyre for oss

⁶ Gerhard Kilian, f. 16.10.1901, var Ustuf og Zug.-Fhr for 3./23, falt 04.01.45 i Ungarn.

også hadde tatt nervene av dem, kom en bleik melder fra kompanibunkeren og sa at de var brutt inn hos første tropp. Kilian sendte meg og to maskingevær bort dit. Da vi kom hadde russerne trukket seg. Men det var ikke mye som var igjen hverken av stillingene eller av folket der. Østvig lå på gravkanten utenfor bunkeren sin. Men Sandbeck levde og da jeg sa, "det er ikke den kroppen som faller", smilte han bare. Det kom forsterkning fra 2. Kp, og resten av dem bar døde og sårede til det lysnet 2 juledag. Etter dette var det ennå fler som skjøt seg selv i handa eller stakk den opp over gravkanten og lot russerne gjøre det. Men det ble bare krigsrett. De var ikke særlig smarte på det området heller ukrainerne. Friedrich en sekstenåring i bunkersen hos meg, skjøt seg midt igjennom venstre hånd med lypistol en morgen. Og troppsføreren gliste triumferende; "Selbstverstümmelung, dauf steht Totenstrafe". Det angikk ikke meg, det var bare en mann mindre i stillingen. I grålysningen 31.12.44 ble vi avløst av Wehrmacht som meg engang betrodde oss at; "når Ivan angriper stikker vi". Så marsjerte vi 30 km på gravstøle bein, nedlesset med våpen, ble oppsatt som transport og rullet sydover. Vogt hadde holdt en kortere tale før vi reiste, og endte med ; "Wir greifen an". For ham var det det eneste som hadde mål og mening. 2. januar 1945 var vi framme og 4.1.45 satte vi igang.

Det var eliten av tyskernes armee som skulle bryte ringen om Budapest. Og fram gikk det. Königstigere og Pantherpansere valste frem, vi bak, og Ivan løp. Kilian fikk mageskudd men vi hadde ikke mange tap. Den 5.1.45 sa russerne stopp. Jeg førte spissgruppa foran to kompanier den dagen, og inn i en felle. Vi ble liggende i en vegkurve hele dagen, De to kompaniene ble opprevet og trakk seg en halv km tilbake, jeg ble liggende igjen med gruppa, og da det ble mørkt var vi tre mann i live. Da kom det pansere og forsterkning og ryddet opp. Utpå natta angrep et av kompaniene litt til venstre for oss, det var bare en bakke imellom. Jeg så dem da de kom henimot hundre mann, da det lysnet snakket jeg med de seks som var kommet fra det hele. Neste natt da vi lå klar til nytt angrep, sto jeg på vegen og instruerte den nye gruppa litt, da en Pak-granat tok med anorakklomma mi, en pistol, en håndgranat og sigarettene som var i, og alle MPI magasinene på høyre side, samt slo av en finger. Vi støtte fram hele natta, brøt frem til resten av bataljonen. Så satt vi på panserne og støtte fram til et gods, ødela en stor russisk bilkolonne, brøt igjennom en Pak-sperring hvor det var 10-15 meter mellom hvert skyts, støtte videre, mistet noen pansere, og slo oss ned på godset, 24 km fra Budapest. Det ble en noenlunde rolig natt, og så var det slutt. Forbindelsen bakover var brutt, og de to første dagene kom ingenting frem. Vi spiste svinekjøtt og kastet russerne når de angrep ved midnatt og i grålysninga. Så begynte de å bryte gjennom fram til oss med panser om natta med proviant og ammunisjon. Det ble ei uke til der på slottpunktet.

Vi forsøkte et angrep en natt, og mistet halvparten av dem som var igjen. Det ble panikk, nyinndeling, jeg kom med fem mann bakover ved forbindelsesplatsen, Helmut fikk lungeskudd, godset ble lagt i ruiner og det var svart av russere rundt oss på alle høyder. 50-60 tusen skudd fra artilleri, Pak, Flak og granatkaster og panser skjøt de på det vesle området mens vi lå der. Og brøt inn mellom husene med infanteri to ganger for natta. Natta den 14.1.45 trakk vi oss. Det var ikke en av oss som var normal lenger da. Vi lå en dag ved trosset, og dro med togtransport sydover til Balatonsjøen. Ringen om Budapest skulle brytes. I Veszprem ble vi sendt på byen for å ha kvarter et par mann sammen, jeg hadde den gangen en mann igjen av den gamle gruppa, en ukrainer som ble kalt Jauffmann. Han het noe ganske annet sa han, men ble oppskrevet som Jauffmann da han ble innkalt. Han var 17 år, kraftig og så stygg i trynet at det var vondt å se på. Men han kunne jeg stole på, og var glad over at det var han som var blitt spart. Vi kom tilro klokka 3 og 5 og kjørte kjørte vi

med lastebiler etter Königstigerne. Før sola riktig var oppe hadde vi gjort 40 km langs Rollbanen retning Budapest. Vi løste ikke skudd, steg ikke av, stoppet ikke engang. Königstigerne gjorde jobben alene. Det var russere, hester, våpen, tren og utstyr på og langs vegen på hele strekningen. Vi kom inn i en landsby hvor de sloss ennå, fikk fikk forklart at vi var Korpsreserve, fant kvarterer og begynte å lage mat. Jeg sto og kikket på de sloss utenfor landsbyen. Vi stilte sikringsposter til natten, ungarene krøp fram fra kjellerne skrek; "Isjta - Isjta" og berettet om russernes herjinger. Og det var så godt at vi var der og "rusски" vekk. Neste morgen da vi hadde hentet de få svina og endene de hadde igjen, var de mer reservert. Ivan bombet oss med slagfly de to dagene vi lå der.

Andre dagen fikk vi Ersatz, og ble en bataljon igjen. Og så rullet vi. Kjørte en halv dag, angrep uten å komme igjennom om natten, tok en landsby hvor russerne hadde forbindelses plass, måtte ut og eksersere neste morgen til slagflyene hadde oss igjen, slakta ku, og måtte gå fra det med det sammen vi hadde kjøttet i panna. Marsjerte til det ble mørkt, avløste en avdeling Königstigre som var stoppet foran høyden som fikk offensiven til å bryte sammen. Jeg tok kvarter i en luksusbolig der, og senere hos en ungarsk familie. Det var en bred gate, og i den delen av byen som var på andre siden, holdt russerne til. Etter et døgn der trakk vi oss, tok en bue til høyre, slo tilbake et russisk flankangrep undervegs, og tok med understøttelse av panser og artilleri en lang landsby og et gods. Vårt kompani tok godset hvor russerne hadde tolv tanks og 150-200 mann. Det slapp ut bare en av deres, kommissaren som var kommandant. Straks det var over ble vi bombet av amerikanske Superfortress og slagflyene fortsatte. Andre natta ble det snøstorm, russerne brøt inn med masser av tanks, Wehrmacht og det ungarske kavalleri som var kommet etter oss, rømte i panikk, vår bataljon ble opprevet og sprengt, og da det lysnet, var det bare de som var igjen av vårt kompani på godset. Russerne stormet forbi til høyre og venstre, hadde besatt landsbyen bak oss. Vi forskanset oss i husa der og ventet på sletten. Over middag kom Vogt foran med noen panser og grenaderer. Vi gjorde motangrep og kastet russerne ut igjen. Men de kom igjen med en gang, med et halvt hundre nye T-34 tanks. De mistet nesten alle dem også, og vi sloss mellom husene der helt til månen kom opp, og det ble roligere. Vi hadde godset men russerne hadde landsbyen bak oss. Utpå natten kom en svømmevogn med mat og brennevin, jeg drakk en flaske sammen med Sandbeck, og sovnet i en stall. Da jeg våknet var de andre vekk, unntatt en mann, vi tømte det siste magasinet mot russerne som skulder mot skulder stormet mot oss, og løp bakover gjennom godset. Kom ut på vegen, de andre som var stukket av mens jeg sov kom fram igjen, og vi snek oss fram på godset igjen. Kompanisjefen vår, som hadde gjemt seg hele siste døgnet, kom fram og vi gjorde et siste motangrep, uten noe å skyte med. Vårt eget artilleri og panser skjøt trommeild på godset. Jeg var fullt bestemt på å skyte meg, ville bare vente til det var helt håpløst. Tilslutt var vi syv mann igjen i et hus, og russiske tanks og infanteri kom sakte imot oss fra hus til hus. Jeg sto i døra på baksiden, hadde løftet maskinpistolen da den første tanksen gled fram ved hushjørnet med kommandanten i tårnet. Så smalt det i taket i rommet vårt, han som stod bak meg stupte, og jeg kjente blodet begynte å pumpe ned i filtstøvelen. Jeg kastet MPi'en, satte meg på en seng og dro pistolen. Imens rullet den russiske tanksen fram foran døra, tett ved vegg. Der stod den og surret, og det gufset av varm olje inn til oss. Innenfor døra lå han som var hardt såret og forblødde. De fem andre stod ved veggene og stirret. Det smalt stadig og huset ristet fra innslagene til artilleriet vårt. Tanksen rullet på skrå vekk fra døra, og fikk ca. femten meter borte en treffer og begynte å brenne. Russerne skrek "Urreh" til høyre for huset. Den sårede stilnet av, og jeg begynte å bli matt av blodtapet. Utpå dagen stilnet det av, vi hørte bare

russerne skråle og folk skyte av og til.

De andre skjøv et skap foran døra, og hvisket om å forsøke å snike seg vekk når det mørknet. Det angikk ikke meg. For å ha noe å pusle med skar jeg opp filtstøvelen, tømte ut det levrete blodet, skar vekk buksene, forbant såret, tullet ørevarmeren rundt foten og dro støvelen på igjen og bandt en snor rundt leggen. Ingen gjorde mine til å hjelpe meg, de stod og lå der og stirret apatisk framfor seg.

Plutselig kom noen subbende utenfor, pratet sammen, og jeg hørte ordet "nijementska"⁷ - tyskere. Så ble det stille. En jordbrun hånd og et maskinpistolløp skjov seg inn mellom skapet og dørkarmen, skapet veltet, og der stod en høy, blond russer. Han sperret øynene opp og forsvant. Nå for de andre opp med noen umennskelige hyl og styrtet mot døra. Komp.sjefen⁸ fikk knapt overkroppen ut da MPi-ene der ute skvallet og han ble liggende over dørstokken. Den neste av russerne som var blitt galen kvelden før, ble såret i armen da han for ut, strekte opp hendene og forsvant. De to neste skjøt til høyre og venstre fra døråpningen og løp. Nå var det bare igjen en ung ukrainer. Han smilte fjollet, strakte armene opp og så spørrende på meg. Jeg ristet på hodet, og han gled ut til venstre. Nå tenkte jeg det var på tide å gjøre slutt, kastet lommeboka under senga, og holdt pistolen til tinningen. Så liksom for meg hvordan det ville være, et lysglimt, rødt flimmer og mørke, lot pistolen synke, tenkte på dere, hevet den igjen og trakk av. Men det kom ikke noe skudd. Det var noe iveien med avtrekkeren. Så tenkte jeg halvt likegyldig det var ikke slik laga at jeg skulle dø i dette rommet, tok to håndgranater, hang MPi'en om halsen, reiste meg, merket jeg kunne stå, og kikket ut. Himmelen var blygrå, tanksen brant ennå, og russerne skrålte noen hus borte. Og i andre døra stod den unge ukraineren og smilte dumt. Da var det liksom jeg våknet, pekte med armen utover sletta og så begynte vi å løpe, over veien og ut over sletta. Men vi var ikke kommet langt før de begynte å skyte, maskingeværer og skarpskyttere. Ukraineren bak meg datt, og jeg stoppet og gikk tilbake for å skyte ham, men han var ikke såret, og vi løp videre, pustet ut bak en avskutt Tigerpanser 100 meter fra husene, og løp videre, ut over sletta. Det var ødelagte tanks og døde over alt. Tilslutt var det bare skarpskytterne som skjøt og Pak. Vi nærmet oss en liten landsby, så det stod russere utenfor skigarden, bøyd av og gikk mot neste husklynge. 300 meter unna så vi omrissene av tyske panser og de svarte uniformene til mannskapet. Da kom jeg ikke et skritt lenger, men ukraineren støttet meg, og jeg slepte beinet med. De glodde nokså rart da vi kom. De hadde sloss så lenge de hadde bensin og granater, og var blitt igjen. Ellers hadde våre trukket seg 60 kilometer bakover. Jeg snakket med løytnanten som hadde skutt granaten som såret meg, de skulle hente oss ut, men hadde ikke sett oss og ikke vi dem. Jeg sovnet på en stol der, de hadde trådløs forbindelse bakover, og da det ble mørkt begynte de å kjøre bakover med den bensinskvetten de hadde. Jeg lå bak på ekshaustrista på en Königstiger og døde, frøs og fantaserte. Midt på ei slette stoppet de, det var slutt på bensinen, og en stund etterpå kom en kolonne mot oss, med bensin, ammunisjon og proviant. De bestemte seg for å redde Tigerpanseren vi hadde pustet ut bak, og jeg måtte bli med fram igjen. De slepte den vekk, vi kjørte tilbake hele natta og utpå morgenen var jeg ved trosset.

Neste dag ble jeg kjørt i en lastebil i bitende kulde og snøstorm 60 km til hovedforbindingsplassen. Begge føtter var frosset da jeg kom fram og de brakk av den blodige filtstøvelen. Så var jeg to-tre døgn undervegs med sanitetsbil,

⁷ Usikkert på hvordan dette skrives, vanskelig å tyde.

⁸ Usikkert, vanskelig å tyde.

kom på sammelplassen i Veszprem, lå der et par døgn og kom med lasarettog til Wien en søndag. Jeg var så vedgrodd med lus da vi kom dit at jeg trodde jeg skulle bli tullete.

Det var liksom så rart at det gas hvite senger, søstre og temperaturmåling. Jeg lå i en luftskytskjeller på lasarettet, byen ble daglig bombet, og vi var halve tiden uten lys. Og maten var svært sparsomt. Men det var godt å sove, og ellers ligge å kope. Etter et par uker gikk feberen over og jeg var ikke særlig oppsatt på at såret skulle gro. Jeg hadde begynt å stå opp og hinke omkring da russerne begynte å trenge inn i Wien, og lasarettene sendte alle som kunne gå og stå på perm. Jeg forsøkte å få perm til Norge, men det kunne ikke lasarettet utstede. Så en dag evakuerte personalet unntatt noen få katolske søstre, og vi var bare tre mann som kunne stå opp på min avdeling. Jeg ble med en av dem, en tysker fra Tsjekkoslovakia til et lasarett ved hjemstedet hans. Wien var erklært for festning, og det var bare sårede som kom ut. Jeg reiste i en altfor liten uniform og tøfler. Vi var hjemme hos ham en dag, da vi kom til lasarettet i nabolandsbyen, var det evakuert til Syd-Tirol. Hjem til ham igjen et døgn, det var ualminnelig snille folk. Russerne var snart der også, og de drev bare å grave ned vinfat fulle av inventar. Så dro vi til Brno, men alle lasarettene evakuerte, og troppene gikk i stilling mot byen. Han fikk perm hjem, jeg hentet meg ny uniform og dro til Graz, var en uke undervegs, levde på Roggensuppe og hadde høy feber og beinet var som en stokk da jeg kom til Graz. Ble innlagt på revieret der og ble utskrevet sist i april 1945. Fra 1. mai lå vi i kaserna i alarmberedskap. 8. mai ble vi dimmitert og sendt med tog vestover. Neste dag ble det panikk på stasjonen vi sto på på grunn av noen russiske tanks som kom. Høiland⁹, en Stavangergutt og jeg, slo oss sammen og dro med hest og kjerre vestover mot amerikanerne. Det var overfylt på alle veier og panikk brøt ut med korte mellomrom. Om kvelden den 10. mai kom vi oss over grenseelva mellom russisk og amerikansk sone, feiret det med en flaske cognack som vi fant og nå kunne vi ta det med ro. Det gikk med hest og kjerre fremdeles med forskjellige slags folk. Hver kveld klokka fem stoppet amerikanerne all ferdsel, og kun om morgningen kunne det gå løs igjen. Siste tre dagene lå vi i Bad Ische, et kursted, sov under et tre i parken, og hentet mat sammen med løslatte konsentrasjonsleirfanger, utlendinger og soldater. Vi hadde selvfølgelig fjernet det som vitnet om at vi hadde vært SS. Det var ikke serlig populært dengangen. Men jeg var dårlig i benet og vi ble enig om å dra til Salzburg og melde oss for amerikanerne. 17. mai ble vi med en lastebil, kom inn i fangeleiren som var på en kaserne-plass. Det var 16.000 mann og steikende sol. Jeg sov på latrinebenken første natten. Mat gas det en gang for dagen, men vi hadde erter, ertemel og kjøtt-bokser så vi sto ikke halve dagen for en halvliter suppe. 1. juni ble vi kjørt med lastebiler til Kleinmaten i nærheten av München, lå på bygda der 14 dager uten mat i en usund varme. Så ble vi sendt til Chom ved den tsjekkiske grense. Der ble vi registrert, og jeg spurte en jødisk Captain om mulighetene for å komme til Norge. Men amerikanerne hadde 7,5 millioner fanger å hanske med den gangen, så de var ikke interessert i detaljer. Høiland og jeg ble med på en proviantlagerkommando siste dagene vi var der, og fikk organisert oss en hel del å ete. SS ble inndelt i arbeidskomp. og sendt til Regensburg i begynnelsen av juli. Fra andre dagen der ble jeg med på en arbeidskommando til Alling, 30-40 km fra byen. I en papirfabrikk der opprettet amerikanerne et rekreasjonssted for 12. Corps Artillery. Det kom et par hundre mann hver tredje dag.

De hadde nettopp begynnt da vår kommando begunte der. Vi var 200 SS-menn som

⁹ Må være John Høyland, adr. Hvalsnesgaten 43, 4000 Stavanger, født i 1926-27, og skal antagelig ha vært i Wiking, men det er usikkert.

arbeidet der. Første dagene hadde jeg bare drittjobber, og fikk hverken mat eller røyk. Vi kjørte ut hver dag til klokka 09.00 og hjem igjen til leiren klokka 16.00. Men så ble jeg tolk for de tolv - tyve mann som arbeidet i festsalen, den såkalte teaterkommando. Og etterhvert som det kom i orden, og jeg kom inn i forholdene fikk jeg det fint. Amerikanerne hadde et halvt hundre polske jenter, og like mange tyske der ute, 3 orkestere, og en gjeng med artister og kunstnere, danserinner, operasangere osv. Programmet vekslet hver dag, varietè, dans, kino. Dessuten ridestaller, kanoer på elva, skytebane osv. Jeg var tolk og malte ellers. I festsalen, barene og værelsene for de ansatte. Etterhvert kjente jeg og omgikk det folk, fra den amerikanske stasjonen til bayerjentene som vasket korridorene, hadde full kost hos Erich, artistenes kjøkkensjef, og gjorde det jeg hadde lyst til og utbytte av. Høiland arbeidet på det amerikanske kjøkkenet og veide over 90 kg i august/september. I teaterkommandoen var det en københavner som jeg var sammen med. Vi byttet bort lakk og maling, gikk til bordene og hentet epler, og hadde ikke noen følelse av å være fanger unntatt når vi kjørte inn i leiren om kvelden. Vaktposten for teaterkommandoen John Mielon Nestover fra Massachusetts ble jeg spesielt venn med. Han holdt meg med sigaretter, aviser og klær, gav meg sjokolade og peanøtter og vi skaffet alt mulig. Han hadde vært med fra landgangen i Normandie til Praha, hadde 84 points, og ventet bare på å bli sendt hjem. Hansen og jeg var på kommandoens betrodd menn, vi organiserte, lot rekvirere og ordnet maling, stoffer og materialer, søkte ut fagfolk blandt guttene, sa "leave that to me" til amerikanerne lovte artistene å fikse mye mer enn mulig. Nestover reiste hjem, og kommandoen fikk en ny oppsynsmann, John Keevan fra Brooklyn. En bråkmaker og lidderlig kjekk kar som vi kom førsteklases overens med.

Men først i oktober ble vi hele Allingarrangementet innstilt, det var ikke noe sted om vinteren, og det ble langt imellom de såkalte gunstige kommandoer. Utover til jul var jeg på forskjellige, sandkjøring, tømmerkjøring, opprydding og litt av hvert, men for det meste med en gjeng som reparerte startbanen ved Messerschmidtverkene. men maten var blitt bedre siden september, og fra 1. august hadde vi bodd i brakker. Det ble jul og nyttår, og danskene reiste. En dag i januar 1946 ble hele SS-leiren forgiftet av kveldsmaten, vi lå og brakk oss og spydde hele natta og jeg var sikker på å stryke med. Det ble ikke oppklart. 19.1.46 dro Høiland og jeg til Bad Aibling, brakker med 100 mann uten vinduer, bensinfat til ovner og ytterst lite å spise. Et par dager etterpå kom tyve nordmenn. Der ble vi liggende til 20.5.46. Nå var det å sulte igjen, spille bridge hele dagen og prate om å komme til Norge. 1.3.46 ble jeg skriver på brakka mi, og fikk som arbeider og stampersonale noe å ete. Sammen med brakkesjefen, en tysk løytnant som var politisk belastet, og fureren, en serber, Høiland og en danske, ordnet vi oss så godt som mulig. Resten av belegget vekslet stadig, det var folk som kom inn for å få dimmisjonspapirene, og jeg opptok personalier og fikk høre om mer enn en eiendommelig skjebne. De andre nordmennene lå på ei annen bakke, og der var jeg over og spilte bridge. Så ble det vår og varme, og 20.5.46 ble nordmennene sendt til Dachau. Der sonet vi første uka 4 og 4 i celle, kom så ut i frileiren, traff nye nordmenn, og begynte å regne med å komme ut snart. SS ble entlassen, og tilslutt var vi bare noen få igjen i B-leiren. Vi måtte arbeide hver dag og det var ingen interessert i når maten var så bra. Jeg ordnet det slik at jeg slapp ei kule ned på høyre foten, bare akkurat så mye at jeg ikke glemte å halte. Sist i juni 1946 ble vi sendt til Norge, stod for dimmitering. Det var bare politiske fanger i Dachau da vi dro, snille. Vi fikk vite at vi kunne la oss dimittere hvorsomhelst i amerikansk, engelsk og fransk sone, og fikk se å ta oss til Norge på egen hånd, eller bli i leiren og vente. Noen bestemte seg da for å bli i Tyskland. Helmut hadde skrevet til meg i Bad Aibling og sagt jeg bare måtte komme dit hvis jeg ikke ville til Norge. Men jeg var fast besluttet på

å dra hjem. Josef Brynestad¹⁰ og jeg dro så sammen til Hamburg og meldte oss på konsulatet, ble henvist til Norwegian Repatriation Office. De sendte oss i fengsel, og transporterte oss fem dager senere med buss til danskegrensa. Dansk politi overtok oss, forvarte oss i Taarhusleijren om natten, med toget til København neste dag. Det var svart av folk på Hovedbanegaarden da vi ble ført til politistasjonen. Sen i fengsel og dro neste kveld via Helsingør-Helsingborg til Norge. Over Victoria Terasse og Åkebergveien kom jeg så til Sjølangen.

Slutt.

Sigbjørn

¹⁰ Jorulf Brynestad, nå bosatt IDX Locust Oak Ridge, TN 37830 USA.
Var i Wiking.